

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПОНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО РЕСУРСУ В УКРАЇНІ (пропозиції для використання в рамках платформи United24)

ШУБА Борис Володимирович - проф. каф. господарського та трудового права Інституту права МАУП д.ю.н., доцент

КОНОПЕЛЬКО Микола Володимирович - аспірант каф. господарського та трудового права Інституту права МАУП

АПОСТОЛІДІ Геннадій Гурамович - аспірант каф. господарського та трудового права Інституту права МАУП

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.1.23>

Охорона здоров'я є однією з пріоритетних сфер відбудови, напрям пожертв на користь України - United24. Нарощування кількості джерел є важливою проблемою, задачею розвитку охорони здоров'я. Другою проблемою є ефективне використання пожертв. Запропоновано деякі рішення щодо зазначених проблем. Зокрема, конфіскацію російських грошей, заморожених в банках західних країн в рамках введення нового виду міжнародно-правової відповідальності для країн-агресорів. Міжнародно-правова відповідальність держав, як один з основоположних інститутів, принципів міжнародного права, має включати кримінальну (для державних керівників, винних у міжнародних злочинах проти людства), матеріальну (в т.ч. пов'язану з міжнародними злочинами), екологічну та ін. Реалізація цього принципу сприятиме налагодженню і забезпеченню функціонування нормальних взаємних відносин, нормального міжнародного спілкування; здійсненню державами свого суверенітету. Позначено контури вирішення проблеми підвищення ефективності управління як в сфері охорони здоров'я, так і економіки в цілому. Наші управлінські інформаційні платформи мають бути приведені у відповідність до європейських практик також і тому, що Україна на шляху до вступу до ЄС.

Авторами розроблено концепцію реформування органів управління економікою, яку планується запропонувати до впровадження на базі управління охороною здоров'я. такого роду експерименти вже проводилися.

Ключові слова. Охорона здоров'я, пріоритетна сфера відбудови, напрям пожертв, концепція реформування управління, інформаційні платформи.

Вступ

Як відомо, охорона здоров'я є однією з пріоритетних сфер відбудови, другий з трьох (після "Оборони та розмінування") напрям пожертв на користь України – United24 — глобальна ініціатива Президента України Володимира Зеленського, яка поєднує людей з усього світу довкола допомоги Україні¹[1]. Зокрема, ця ініціатива покликана акумулювати благодійні збори міжнародних партнерів, донорів, публічних і приватних осіб. Глобальна ініціатива Президента України поєднує людей з усього світу довкола допомоги нашій країні, куди мають бути спрямовані національні та міжнародні пожертви. Концентрація коштів сприятиме, безумовно, потужному підйому медичної сфери в Україні. Цьому ж сприятиме також і досвід, який набуває Україна в ході війни, що веде путінський режим, вбиваючи та калічачи українців. Війна, як відомо, в усі часи надавала і надає величезний поштовх розвитку медицини. Під час Другої світової війни радянські хірурги досягли великих успіхів у лікуванні поранень кінцівок, що

¹ Ініціатива президента України. Офіційна фандрейзингова платформа України // <https://u24.gov.ua/uk>

привело до значного зменшення кількості ампутацій. Крім того, українські медики, працюючи з зарубіжними фахівцями, набувають нові знання і вміння, отримують доступ до найновіших медичних приладів, ексклюзивного обладнання.

Постановка проблеми

Охорона здоров'я в Україні постає як одна з пріоритетних сфер і сьогодення, і післявоєнної відбудови. І глобальна ініціатива Президента України спрямована на акумуляцію фінансових ресурсів з усього світу, може і повинна починатися з їх акумуляції. Нарощування кількості такого роду джерел є важливою проблемою, задачею розвитку охорони здоров'я. Другою проблемою є ефективне використання пожертв. Позначимо ці проблеми як головні. Це великі проблеми. Саме вони потребують комплексного, системного підходу. Дослідженню цих проблем і присвячена стаття. Водночас у статті розглядаються коротко проблеми, що не потребують системного підходу. Вони позначені як інші.

Мета статті

Метою статті є виявлення проблем стосовно поновлення трудового ресурсу в Україні та підготовка пропозицій щодо їх вирішення для використання в рамках платформи United24. Безумовно, що ці пропозиції можна буде використати і у вирішенні головної задачі – декласування держави – терористки, держави – агресори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання розвитку медичної сфери, управління охороною и здоров'я, ролі фінансово-кредитних установ у стратегічному розвитку сфери охорони здоров'я, «здоров'яцентристської» концепції функціонування системи охорони здоров'я, соціальної відповідальності бізнесу у процесі реалізації цієї концепції, медичної реабілітації військовослужбовців розглядалися в роботах В. Ільчука, Т. Гарбуз, М. Дубини, М. Забаштанського, І. Кичко, Я.

Радиш, А.Рогового, Ф. О.Соколової тощо [2-6]. Проблеми міжнародно-правової відповідальності досліджували І. Лукашук, М. Буроменський, В.Лисовский та ін. [7-9]. У той же час проблеми практично не структурувалися, комплексно, системно, з врахуванням як управлінських, так і міжнародних, міжнародно-правових аспектів, міжнародно-правової відповідальності – не розглядалися.

Виклад основного матеріалу

Після початку широкомасштабного вторгнення росії до України, за даними Інституту демографії, за кордон виїхало приблизно 5 мільйонів українців (ООН оцінює кількість людей, що покинули Україну через війну у 8 мільйонів). проте головне – кількість загиблих і постраждалих від війни росії проти України. Це поранені військовослужбовці та цивільні жертви російського терору і геноциду. Підрахунки свідчать, що найбільшою проблемою при відбудові та модернізації України буде не стільки залучення інвестицій і технологій, скільки брак трудового ресурсу. При цьому поновлення трудового ресурсу більш пріоритетна задача, ніж навіть економічне (виробниче) відновлення. Можна стверджувати, що вирішення проблем поновлення трудового ресурсу є вирішальним для виживання, подальшого існування України. Адже якщо вдасться налагодити в Україні якісне лікування, яке відповідало би світовому рівню, ефективне медичне обслуговування, орієнтоване на використання новітніх технологій, найсучаснішу дієву медичну реабілітацію, то це, по-перше, сприятиме в певній мірі, вирішенню проблеми мобілізації (за рахунок повернення частини вилікуваних військовослужбовців на фронт). По-друге – це, фактично, поновлення втраченого трудового ресурсу. Адже вилікувані – це додаткові робочі руки і мізки. По-третє, за рахунок значного покращання вітчизняної медичної сфери, яка стане на багато рівнів вище, значно посилиться привабливість України в очах всього світу. І це стане одним з мотиваторів для повернення не тільки українських мігрантів, а й залучення у

вітчизняну економіку потрібних фахівців і робочих рук з інших країн.

Перш ніж переходити до головних проблем, позначених вище, розглянемо коротко деякі інші. Це проблеми забезпечення необхідної кваліфікації, майстерності медичних працівників, удосконалення методів, методик лікування, поширення вітчизняних і запозичення закордонних передових методів, найкращих світових зразків обладнання, приладів. Вирішення відповідних проблем полягає і відборі, накопиченні і поширенні найкращих методик, обладнання та приладів. В ЗМІ неодноразово писали про те, що фронтові лікарі продовжують демонструвати дива майстерності, самовідданості та творчого підходу. Зокрема, повідомлялося, що медики Дніпропетровщини: навіть в умовах війни вони знаходять можливість удосконалення методики лікування, нерідко роблять те, що ще багатьом здавалося неможливим. Так, фахівці Регіонального медичного центру родинного здоров'я вперше в Україні провели унікальну операцію з усунення фантомних болів. І в такий спосіб успішно реалізували методику, яку широк застосовують медики з Бостона.

Саме співробітництво з американськими колегами дало змогу сформувати на базі центру мультидисциплінарну команду ортопедів та нейрохірургів. «Сьогодні вимагає нового підходу в реабілітації населення – сучасних технологічних рішень та комплексного погляду, – писала Українська правда. Так, зараз найбільш популярний запит саме на відновлення військовослужбовців, які отримали травми при виконанні бойового завдання. Попри це, цивільні з порушенням рухової функції як частково, так і повністю, також потребують якісної реабілітації. Ми вирішуємо це питання впровадженням найсучаснішого реабілітаційного обладнання, в медичні заклади та реабілітаційні центри у всій країні. Зокрема, серед приладів, що ми пропонуємо, є ексклюзивне обладнання, з яким працюють лише професіонали: лікарі фізіотерапевти, реабілітологи та ерготерапевти. А також пристрої, які можна використовувати для відновлення функ-

цій опорно-рухового апарату в домашніх умовах. Головна місія нашої компанії – це впровадження якісної реабілітації, що дозволить пацієнтам повернутись до активного та повноцінного життя»²[10].

Тепер перейдемо до головних проблем, позначених вище, вирішення яких вкрай важливо для поновлення соціального ресурсу. Сказане не означає, що кваліфікація медичних працівників, методи, методики, обладнання лікарень – не є важливим, головним і для вирішення не потрібен системний підхід. Ці проблеми також важливі і для їх розв'язання також буде використано системний підхід. Але серед важливих проблем ми виділяємо найважливіші.

Перша проблема – це нарощування кількості фінансових джерел розвитку охорони здоров'я. Зараз, як ніколи, склалася потужна фінансова можливість розширити цю кількість. Основними джерелами фінансового забезпечення лікування і медичної реабілітації поранених мають бути і є (окрім держбюджету України і фінансової допомоги партнерів) допомога з боку ООН (ВООЗ), Міжнародного комітету Червоного Хреста, гранти (грантові допомоги) від Цільового фонду Світового банку та Агентства США з міжнародного розвитку; пільгові позики, приватні інвестиції і т.п. Крім того (і це дуже важливо), в якості фінансових джерел могли б розглядатися, як російські репарації, заморожені в США та Європі валютні резерви держави-терористки і її олігархів. Проти виступають окремі політичні сили Заходу, спонсоровані росією. Саме тому багато хто стверджує, що Європейський союз навряд чи схвалить конфіскацію. Заважають певні політичні і юридичні перепони. У той же час у минулому році адміністрація президента США Джо Байдена підтримала законопроект, який дозволить конфіскувати частину заморожених російських активів на користь України. Вашингтон мав намір узгодити цей крок із союзниками щодо «Групи семи» (паралельно в ЄС також продовжується обговорення питання щодо використання доходів від

² Рибальченко В. Війна дала поштовх розвитку медицини. Українська правда. 17 січня 2023.

заморожених російських активів для підтримки України). В таборі наших європейських партнерів теж спостерігаються певні позитивні зрушення. Активізується і Європа. Бельгія представила країнам G7 план вилучення заморожених активів РФ на користь України[11]³. І тут багато що, на нашу думку, могла б зробити Україна разом з колективним Заходом. Зокрема, пропонуємо використати інформаційний ресурс, розгорнути широкомасштабне висвітлення подій, що відбуваються, проілюструвати незаконність, злочинність нападу Росії на Україну. Доцільно також розкрити дійсну сутність терористичної, агресивної діяльності російської імперії (починаючи з 1918 року і по теперішній час), довести, що Росія на чолі з нинішнім правлячим режимом – найсуттєвіше світове зло, смертельно небезпечне для усього світу.

Таким чином, конфіскація російських грошей є чи не самим маленьким кроком, який може зробити Захід для забезпечення безпеки, свого ж захисту, самозбереження. І це він повинен зробити. Можливо, доцільно поставити питання про введення нового виду міжнародно-правової відповідальності для країн агресорів. Комісія міжнародного права ООН визначила зміст міжнародної відповідальності як «ті наслідки, які те чи інше міжнародно-протиправне діяння може мати відповідно до норм міжнародного права в різних випадках, наприклад, наслідки діяння в плані відшкодування збитку й відповідних санкцій». Міжнародно-правова відповідальність держав, як один з основоположних інститутів, принципів міжнародного права, має включати кримінальну (для державних керівників, винних у міжнародних злочинах проти людства), матеріальну (в т.ч. пов'язану з міжнародними злочинами), екологічну та ін. Реалізація цього принципу сприятиме налагодженню і забезпеченню функціонування нормальних взаємних відносин, нормального

---

³ Рибальченко В. Війна дала поштовх розвитку медицини. Українська правда. 17 січня 2023 Бельгія представила країнам G7 план вилучення заморожених активів РФ на користь України – FT // <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/04/novyna/bezpeka/belhiya>

міжнародного спілкування; здійсненню державами свого суверенітету.

Другою проблемою є організація ефективного використання пожертв. Як відомо, ВООЗ оприлюднила чорновий варіант інструкцій, який дозволить ефективно відновити українську систему охорони здоров'я відповідно до сучасних стандартів.

Стосовно платформи United24, то за ефективне використання пожертв відповідають Міністерство оборони, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство інфраструктури. Відповідальним за діяльність вищезгаданої платформи з боку уряду призначено віце-прем'єр-міністра – міністра цифрової трансформації. Консалтингово-аудиторська компанія «Делойт Україна», яка є частиною міжнародної мережі «Делойт», приєднується до платформи United24. Один із світових лідерів галузі, що входить до «великої четвірки» аудиторських компаній, щоквартально перевірятиме зведений звіт усіх міністерств. Команда ініціативи забезпечуватиме постійне висвітлення звітності як на платформі United24, так і на офіційних сторінках ініціативи у соціальних мережах. Очікується, що до платформи збору коштів United24 будуть додані інші проекти та програми.

Разом з тим, актуалізується вирішення проблем підвищення ефективності управління як в сфері охорони здоров'я, так і економіки в цілому. Наші управлінські інформаційні платформи мають бути приведені у відповідність до європейських практик також і тому, що Україна на шляху до вступу до ЄС. Ефективність управління економікою завжди була «слабким місцем» в Україні, про що свідчить і те, що наша країна ще до широкомасштабної війни вважалась найбільш слабкою країною в Європі. І це при достатньо великій ресурсній базі, найкращих чорноземних ґрунтах і наявності волелюбного, працьовитого і надзвичайно креативного народу. Зрозуміло, що за таких умов – останнє місце у європейському рейтингу – це виключно за рахунок слабкості, повній неефективності управління.

Авторами розроблено концепцію реформування органів управління економі-

кою, яку ми плануємо запропонувати до впровадження на базі управління охороною здоров'я. Такого роду експерименти вже проводилися. Наприклад, Ірпінський експеримент (Закон «Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області» 5 квітня 2001 року N 2352-III); медичний експеримент (Закон «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві» 7 липня 2011 року N 3612-VI) тощо.

Зрозуміло, що виклад питань реформування управління, у тому числі подолання управлінської корупції, потребує окремого висвітлення. Тому у цій статті ми позначимо лише окремі методи, які використано у рамках нашої концепції реформування органів управління. Це сітьові моделі і деякі новітні інформаційні технології. Зокрема, технологія блокчейн.

Щодо сітьового моделювання, то стосовно платформи United24 спочатку пропонують розробити систему комунікації та моніторингу гуманітарних надходжень в Україну. Це необхідно для того, щоб поточна гуманітарна допомога заклала основу для коротко- та середньострокового відновлення медичної системи. Наступним пріоритетним завданням буде розширення мережі надання первинної медичної допомоги (збільшення кількості кабінетів сімейних лікарів), покращення доступу до ліків та створення органів нагляду за громадським здоров'ям. Потім планують реформувати багатoproфільні лікарні та амбулаторії таким чином, щоб зменшити витрати на їхнє утримання, включаючи екологічний підхід до проектування, аби зробити будівлі максимально енергоефективними. Наша задача буде полягати у тому, щоб “розшити” зазначені етапи, описати їх на рівні наступних параметрів організаційної моделі: “що”, (що робити) “хто” (хто має робити відповідні роботи), “(де)” (де буде виконуватися та чи інша робота), “як” (яким чином буде виконуватися), “скільки” (скільки фінансових ресурсів

потребує виконання відповідної роботи). Наявність такої моделі, яка використовується при проведенні особливо складних робіт (наприклад, свого часу у космічній галузі при проектуванні і створенні космічних апаратів – першого супутника землі) показала ефективність моделі, що дозволило колишньому СРСР обігнати усі країни світу.

Висновки

Охорона здоров'я є однією з пріоритетних сфер відбудови, напрям пожертв на користь України – United24. Нарощування кількості джерел є важливою проблемою, задачею розвитку охорони здоров'я. Другою проблемою є ефективне використання пожертв. Запропоновано деякі рішення щодо зазначених проблем. Зокрема, конфіскацію російських грошей, заморожених в банках західних країн в рамках введення нового виду міжнародно-правової відповідальності для країн-агресорів. Позначено контури вирішення проблеми підвищення ефективності управління як в сфері охорони здоров'я, так і економіки в цілому.

Література

1. United24 — глобальна ініціатива Президента України Володимира Зеленського // <https://dpsu.gov.ua/ua/United24-globalna-iniciativa>
2. Ільчук В., Гарбуз Т. Формування та розвиток медичного страхування в Україні та світі. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2018. № 1. С. 112–118.
3. Борщ В.І. Управління закладами охорони здоров'я. Херсон : Олди-плюс, 2020. 391 с.
4. Дубина М.В., Забаштанський М.М., Роговий А.В. Роль фінансово-кредитних установ у стратегічному розвитку сфери охорони здоров'я. Проблеми і перспективи економіки і управління. 2020. № 4(24). С. 64–73.
5. Цілі сталого розвитку та Україна URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cilistalogo-rozvitku-ta-ukrayina> (дата звернення: 10.09.2023).
6. Кичко І. І. Місце соціальної відповідальності бізнесу у процесі реалізації

«здоров'яцентристської» концепції функціонування системи охорони здоров'я // Економічний простір № 169, 2021.

7. Радиш Я. Ф., Соколова О. М. // Медична реабілітація військовослужбовців як наукова проблема: теоретико-методологічні засади (за матеріалами літературних джерел) // Економіка та держава. 2012. № 3. С. 103-106.

8. Міжнародне право / за ред. М.В. Буromенського. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.

9. Лисовский В.И. Международное право / В.И. Лисовский. – К. : Киевский государственный университет им. Т. Шевченко, 1995. – 478 с.

10. Рибальченко В. Війна дала поштовх розвитку медицини. Українська правда. 17 січня 2023.

11. Бельгія представила країнам G7 план вилучення заморожених активів РФ на користь України – FT // <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/04/novyna/bezpeka/belhiya>

SUMMARY

Health care is one of the priority areas of reconstruction, the direction of donations for the benefit of Ukraine - United24. Increasing the number of sources is an important problem, the task of health care development. The second problem is the efficient use of donations. Some solutions to the mentioned problems are proposed. In particular, the confiscation of Russian money frozen in the banks of Western countries as part of the introduction of a new type of international legal responsibility for the aggressor countries. The international legal responsibility of states, as one of the fundamental institutions and principles of international law, should include criminal (for state leaders guilty of international crimes against humanity), material (including related to international crimes), environmental and other. The implementation of this principle will contribute to establishing and ensuring the functioning of normal mutual relations, normal international communication; implementation of their sovereignty by states. The contours of solving the problem of increasing the efficiency of management both in the field of health care and the economy as a whole are indicated. Our management information platforms should be brought into line with European practices also because Ukraine is on the way to joining the EU. The authors have developed a concept of reforming economic management bodies, which is planned to be proposed for implementation on the basis of health care management. experiments of this kind have already been conducted. Keywords. Health care, the priority area of reconstruction, the direction of donations, the concept of reforming management, information platforms